

Arbeids- og sosialminister
Robert Eriksson
Postboks 8019 Dep.
0033 Oslo

Vår sak nr: 2014-AR-01142

Dato: 6.3.2015

INNSPILL TIL STATSBUDDSJETTET 2016

NTL organiserer en stor del av de ansatte i virksomheter underlagt Arbeids- og sosialdepartementet. Vi har mottatt innspill til statsbudsjettet fra våre medlemmer i Arbeids- og velferdsetaten og Arbeidstilsynet.

I forbindelse med regjeringens arbeid med neste års statsbudsjett, ønsker vi å gi våre vurderinger og innspill på en del områder av særlig betydning for tilgjengeligheten og kvaliteten på offentlige tjenester, og for våre medlemmer. Innspillene bygger på tilbakemeldinger fra våre medlemmer.

På samme måte som forvaltningen er underlagt kravet om realistisk budsjettering, er det nødvendig at Regjeringen har et realistisk beslutningsgrunnlag for valg av strategier og virkemidler. NTL ønsker å bidra til et bedre beslutningsgrunnlag gjennom å belyse utfordringene i NAV og Arbeidstilsynet.

1. Arbeids- og velferdsetaten

Dersom det inneværende nedskjæring på 0,6 prosent videreføres i neste budsjett kan konsekvensene for NAV bli dårligere koordinering av NAVs tjenester, lengre saksbehandlingstid og dårligere ivaretagelse av brukernes rettssikkerhet. Det vil også være mer krevende å jobbe med å få brukerne over i arbeid dersom den grunnleggende inntektssikringen ikke er på plass.

Dersom NAV skal prioritere oppfølging av unge arbeidssøkere, uten at NAV får mer midler til oppfølgingsarbeidet, innebærer det en nedprioritering av andre utsatte grupper.

1.1 IKT i NAV

Utfordringene på IKT-området i NAV er meget krevende. De siste årene går stadig mer av det totale driftsbudsjettet til kostbart vedlikehold og drift av IKT-systemer. Dette har skjedd parallelt med utviklingen av nytt IKT-system på modernisert plattform. Omfordeling av midler fra ordinær drift til vedlikehold og drift av IKT har derfor blitt nødvendig i perioder. NTL ber om at rammen til vedlikehold og drift av de gamle IKT-systemene økes betraktelig slik at etaten får sikre og hensiktsmessige IKT-systemer også i en videre utviklingsperiode.

Det er et stort behov for moderne og arbeidsbesparende IKT-løsninger. NTL er imidlertid usikker på hva et realistisk ambisjonsnivå vil være for den videre moderniseringen. Etatens IKT-system skal ivareta mange hensyn – det skal effektivisere etaten og høyne kvaliteten på

ytelses- og stønadsbehandlingen.

Innføring av nye systemer har ofte mye å si for de ansattes arbeidssituasjon. Medarbeiderne bruker lengre tid enn før på samme oppgave, dette har vært tilfellet for nær sagt alle nye system de siste tjue årene og vi ser at medarbeiderperspektivet ofte har blitt oversett i disse prosessene. NTL forventer at hensynet til de ansattes arbeidssituasjon og retten til medbestemmelse ivaretas i alt utviklingsarbeid i NAV.

Det er viktig å legge til rette for å drive utviklingsarbeidet i egen regi i så stor grad som mulig. Dersom utviklingsarbeidet i NAV blir for konsulentstyrt, vil det offentlige ikke kunne være sikret tilstrekkelig kontroll med at løsningene som utvikles er funksjonelle. Vi ber om det avsettes nødvendige budsjettmidler til modernisering av NAV sitt IKT system, slik at utvikling av nye dataløsninger dekker NAV og brukernes reelle behov.

1.2 Kompetanse

Etaten har fortsatt behov for et løft på kompetanseområdet. Det er satt i gang en grunnopplæring for nyansatte i NAV, men det er behov for ytterligere kompetanseløft. Vi ber om at det blir satt av kompetansemidler i statsbudsjettet for å sikre at alle ansatte har kompetanse på sentrale områder som veiledning, arbeidsmarked og trygdefag. Brukerperspektivet må ivaretas gjennom gode begrunnelser i vedtak, klarspråk i saksbehandlingen og gjennomarbeidede standardoppsett og formuleringer.

1.3 Tiltaksbudsjettet

NAV har gått fra en kombinasjon av overslagsbevilget og rammetildelt tiltaksbudsjett til rammetildelt tiltaksbudsjett. Dette har igjen blitt delt inn i en rekke adskilte rammer, i henhold til satsningsområder og satsningsgrupper. Den nåværende ordningen er uoversiktlig. I tillegg fordrer det et større administrativt apparat for å holde styring og kontroll. Flexibilitet i samhandling med brukerne vanskeliggjøres fordi tildelingene er gitt i henhold til sentrale, overordnede kriterier og ikke lokaltilpasset kjennskap til brukerne og arbeidsmåtene ved det enkelte NAV-kontor.

NAVs brukere blir dårligere ivaretatt i dag enn slik systemet virket tidligere med overslagsbevilgninger. Det er også vanskelig å styre tiltaksbudsjettet gjennom rammebevilgninger, og til tross for et stort behov for tiltaksmidler, har ikke etaten klart å benytte hele tiltaksbudsjettet for 2014. Dette bidrar til at brukerne ikke får nødvendig bistand til å komme i arbeid og aktivitet.

NAVs tiltaksbudsjett for 2016 bør bli tildelt som overslagsbevilgning. Subsidiært ber vi om at tiltaksbudsjettet blir delt opp slik at tiltakene til brukergruppene som har behov for spesielt tilrettelagt innsats eller varig tilrettelagt innsats blir omgjort til overslagsbevilgning.

NAV bør videre gis økte rammer for gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak. Med en prognose om økning i arbeidsledigheten i 2016 og økt satsing på å få flere personer som i dag går på mere varige ytelser ut i jobb, har etaten behov for økte rammer for arbeidsmarkedstiltakene med tilhørende økte ressurser til administrativt arbeid.

Tiltaksporteføljen bør gjennomgås med tanke på å få færre, men bedre tilpassede tiltak for brukerne. Vi ber også om at flere av tiltakene blir gjennomført i regi av NAV.

Tiltakspenger, det vil si stønad til tiltaksdeltakere som ikke har noen annen ytelse å leve av, har

vært en del av tildelingen på tiltaksbudsjettet. De siste 2-3 årene har det vært en forventning om at andelen tiltaksdeltakere som mottar tiltakspenger skal gå ned. Denne nedgangen har foreløpig vært liten. Når delen av tiltaksbudsjettet som er satt av til tiltakspenger er for lav i forhold til det som faktisk blir utbetalt, må tiltaksnivået reduseres for å komme i mål med budsjettet. Dette fører til et uforutsigbart tiltaksnivå gjennom året, som får negative følger for brukerne. Tiltakspengene bør derfor i likhet med andre NAV-ytelser ikke være en rammetildeling og må fristilles fra resten av tiltaksbudsjettet. Målkraft på innsatsgrupper vil sikre at man likevel retter tiltakene mot de målgrupper som er bestemt på overordnet nivå.

1.4 Behov for endringer på hjelpemiddelområdet

Aktivitetshjelpemidler for personer over 26 år er rammestyrte og forutsetter betaling av egenandel fra bruker. Egenandelskravet gjør saksbehandlingen meget tidkrevende og oppdelt i flere ledd. Egenandelen utgjør 10 prosent av kostpris, men er oppad begrenset til 4 000 kroner. Det er neppe samfunnsøkonomisk lønnsomt å kreve inn egenandel for denne typen hjelpemidler, da saksbehandlingsprosessen tar mye lengre tid, innkrevningen er ressurskrevende og egenandelen fører til at systemet blir mindre fleksibelt for brukerne med hensyn til valg av hjelpemiddel. NTL mener at egenandelen bør avvikles, samt at aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år ikke bør være rammefinansiert, men fullfinansiert over stønadsbudsjettet.

1.5 Lønnsplikten for arbeidsgivere under permittering

Fra 1. januar 2014 ble permitteringsreglene endret slik at lønnsplikten for arbeidsgivere ble økt fra 10 til 20 dager. Dette er en usosial innskjerping av regelverket som fører til at både arbeidsgiverne og arbeidstakerne kommer dårligere ut. Vi frykter at flere bedrifter som følge av regelendringen sier opp ansatte i stedet for å permittere. Konsekvensen av dette vil være økt bruk av midlertidige tilsatte og innleide vikarer.

Vi mener at dette vedtaket er et virkemiddel som ikke møter finanskrisen på en god måte. Tvert i mot frykter vi at denne regelendringen vil kunne forsterke virkningene av finanskrisen i Norge. Vi ber derfor om at endringene i permitteringsregelverket blir reversert og at antall dager med lønnsplikt for arbeidsgiverne blir redusert fra 20 til 10 dager.

2. Arbeidstilsynet

NTL organiserer ansatte i Arbeidstilsynet. Tilsynet har de senere årene fått en rekke nye ressurskrevende arbeidsoppgaver. Arbeidstilsynet bør tildeles øremerkede midler på tre hovedsatsningsområder, styrket innsats mot arbeidsmiljøkriminalitet, utvikling av IKT-systemer og økte midler til tilsyn og veiledning rettet mot det seriøse arbeidslivet.

2.1 Forsterket innsats mot sosial dumping og økonomisk kriminalitet

Formålet med å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet er å redusere grove brudd på arbeidsmiljøregelverket og bidra til å sikre lik konkurransevne for seriøse aktører. Dette skal oppnås ved å styrke Arbeidstilsynets tilsynsinnsats i samarbeid med sentrale aktører som Politiet, Skatteetaten og NAV-kontroll. Arbeidstilsynet, Skatteetaten og Politiet blir i 2015 styrket med 24,9 mill. kroner. Styrkingen skal sette etatene bedre i stand til økt samordnet innsats både for å forebygge og avdekke arbeidslivskriminalitet. Dette er et viktig bidrag i innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, men er ikke tilstrekkelig i forhold til utfordringene. For bedre å kunne motvirke de alvorlige konsekvensene av arbeidslivskriminalitet foreslås det som et supplement til denne satsingen å styrke Arbeidstilsynets tilsynsinnsats i samarbeid med de andre etatene.

De siste årene har offentlige etater prioritert arbeidet mot svart økonomi høyere. Dette er bra, men med utviklingen i arbeidslivet er NTL er bekymret for at innsatsen likevel ikke er tilstrekkelig. En effektiv innsats for å avdekke og bekjempe svart økonomi og sosial dumping krever at skattemyndighetene, politi- og påtalemyndighetene og tilsynsmyndighetene har de riktige verktøyene og gode metoder for samarbeid. Det bør stilles krav til underliggende etater om å utarbeide samarbeidsordninger som sikrer tett og hyppig kontakt på lavest mulig nivå.

Samarbeidet mellom etatene bør utvikles videre, både for mer tilsynsinnsats, men også for å styrke kunnskapsgrunnlaget for innsatsen. Det er vesentlig med hensiktsmessig og samordnet kunnskap for å nå frem til de riktige aktørene. Dette innebærer at etatene i felleskap drøfter de ulike etatenes risikobilder og utarbeider et felles risikogrunnlag for felles innsats. Satsingen for 2015 er viktig, men i forhold til risikobildet er det behov for flere samordnede operative enheter i de største byene og det er behov for mer ressurser i hver enhet. Den styrkede innsatsen skal rettes mot de få store aktørene samtidig som at det samarbeides om uropatruiljer som gjennomfører målrettede kontroller. Dette vil være avskrekkende for hele næringen. Tilsyn har effekt. Erfaringene fra samarbeidspiloten i Bergen viser at økt samarbeid mellom Skatteetaten, Politiet og Arbeidstilsynet er en effektiv måte å oppnå resultater.

Økende arbeidslivskriminalitet fører til mer krevende og ressurskrevende tilsyn. Tilsynssakene er mer kompliserte, og krever derfor mer ressurser per sak for å avdekke brudd. Siden mange virksomheter bevisst prøver å omgå loven, og de blir stadig flinkere til å omgå Arbeidstilsynets tiltak blir tilsynene mer ressurskrevende enn tidligere. Å nøste opp og løse en alvorlig sak er svært tidkrevende. I tilsynet er samtaler med arbeidstakerne en og en, eller i mindre grupper helt avgjørende for å få inntrykk av arbeidsforholdene. Tilsyn med flere inspektører og hvor noen samtaler med ledere og andre med arbeidstakere er erfaringsmessig det som gir best avkastning. Inspektørene må bruke mer tid på for og etterarbeid, samt gjennomføre tilsyn i team. Dette er tid som tidligere kunne benyttes på andre tilsyn.

Arbeidstilsynets inspektører har samme rett til en trygg og sikker arbeidssituasjon som andre arbeidstakere. Arbeidstilsynet har i økende grad vært nødt til å gjennomføre tilsyn med to eller flere inspektører også for å kunne ivareta inspektørens trygghet. Dette medfører økt ressursinnsats per tilsyn.

Arbeidstilsynet selv har foreslått å bevilge 35 mill. kroner til styrket innsats over statsbudsjettets kap. 640 post 01 Arbeidstilsynet. NTL støtter forslaget.

2.2 Økt satsning på utvikling av IKT-systemer og økt tilsyn av det øvrige arbeidslivet

Arbeidstilsynet har siden 2009 arbeidet kontinuerlig med å modernisere IKT systemene. Regjeringens digitaliseringsrundskriv har de siste årene har gitt behov for ytterligere fokus på utvikling av IKT-systemene. Etaten har gjennomgått digitaliseringsrundskrivets generelle krav og anbefalinger innen digitaliseringsarbeidet og sett på misforholdet mellom Arbeidstilsynets eksisterende løsninger og digitaliseringsrundskrivets mål og intensjoner.

NTL-medlemmene støtter etatens foreslåtte satsning på tiltak blant annet å øke bruken av nasjonale felleskomponenter, gi forenkling i grensesnittet/kommunikasjonen mellom Arbeidstilsynet og næringslivet og en reduksjon av behov for innsendt papirinformasjon.

Tiltakene vil føre til en effektivisering av saksbehandlingen og forenkling av dagens forvaltningspraksis. Gjennom tilgjengeliggjøring av offentlig informasjon fra egne registre vil publikum og næringsliv kunne undersøke Arbeidstilsynets offentlige registre for eksempel bemanningsselskap, bedriftshelsetjenester og renholdsbedrifter som er godkjente. Publikum og næringsliv vil da kunne undersøke Arbeidstilsynets offentlige registre for eksempel bemanningsselskap, bedriftshelsetjenester og renholdsbedrifter som er godkjente. Dette vil styrke samfunnets felles dugnad for et seriøst og hvitt arbeidsliv.

Arbeidstilsynet bør få tilført økte midler til å styrke sitt arbeid opp mot det øvrige arbeidslivet. For inneværende år har Arbeidstilsynet omprioritert ressurser over til arbeidet mot arbeidslivskriminalitet. En ytterligere styrking av innsatsen må skje gjennom økte rammer slik at også arbeidet opp mot det seriøse arbeidslivet ikke blir skadelidende. Det er derfor nødvendig at det generelle tilsynsnivået heves.

Arbeidstilsynet må få økonomiske rammer som bidrar til at de kan prioritere satsninger ovenfor utsatte næringer. Rammene for Arbeidstilsynets opplysningsvirksomhet må styrkes. Tilgjengeliggjøring av lovverk vil kunne bidra til et bedre samarbeid mellom partene i arbeidslivet og sikre et forsvarlig arbeidslive for utsatte grupper av arbeidstakere.

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

John Leirvaag
forbundsleder

Kjersti Barsok
1. nestleder